

Prekladateľská súťaž pre študentov slovakistiky

Riaditeľ Slovenského inštitútu v Budapešti v spolupráci s lektorátom slovenského jazyka na Univerzite Loránd Eötvösa v Budapešti vyhlasuje tradičnú prekladateľskú súťaž pre študentov slovakistiky v Maďarsku.

Súťažiť sa bude v dvoch kategóriách:

1. preklad textu zo slovenčiny do maďarčiny – román *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)* od Pavla Rankova, konkrétne od strany 14 (od pasáže „Keď Mária videla, že k ich deke kráčajú traja spolužiaci...“) až po stranu 17.

2. preklad textu z maďarčiny do slovenčiny – výber textu je v kompetencii súťažiacich, podmienkou je prozaický charakter a rozsah 3 normostrany (1 normostrana – 1800 znakov).

Obe kategórie budú vyhodnocované osobitne.

Preklady prosíme zaslať v dvoch exemplároch do **8. apríla 2011** na adresu: Szlovák Intézet, 1088 Budapest, Rákóczi út 15 a na obálku pripíšte – *Prekladateľská súťaž*.

Súťaž je anonymná, preklady netreba podpisovať, ale iba označiť heslom. K prekladu následne priložte v zalepenej obálke osobné údaje (meno, katedra).

Vyhodnotenie súťaže sa uskutoční vo štvrtok **28. apríla 2011 o 14. hodine** v Slovenskom inštitúte v Budapešti.

Pavol Rankov

(ÚRYVOK)

Keď Mária videla, že k ich deke kráčajú traja spolužiaci, zalial ju rumenec. Neprehovorila s nimi ani slova. Žato pán Belaj sa ponúkol za rozhodcu aj sám, čím preteky hneď získali na vážnosti. A to rozhodca ani len netušil, že v bazéne sa možno rozhoduje o budúcnosti jeho dcéry.

– Sráčok, mohli by ste na chvíľu prestať skákať? Títo traja si chcú dať preteky, – oslovil Máriin otec krdel' cigánskych detí, ktoré ovládli jednu stranu bazénu.

– Hej, Honzo, budete súťažiť? Idem s vami, – vyhlásil najstarší cigánsky chlapec Árpí Fizik a už aj stál na okraji bazénu.

– Ty nemôžeš! – vykrikoval Honza. – Ani si dnes nebol v škole! Hneď prvý deň si chýbal...

Pred dvoma rokmi sa v zručnostiach Levického hradu odohral urputný boj. Gabrielovi a Petrovi sa vtedy podarilo presvedčiť Árpího Fizika a niekoľkých ďalších cigánskych chlapcov, aby robili sultánových murínov. A tak sa vďaka Cigánom mohla zopakovať veľká bitka z roku 1664, v ktorej boli Turci pri Leviciach porazení. Peter bol legendárny hrdina Moháry István, na rozdiel od pôvodnej bitky však nezahynul hrdinskou smrťou. Honza bojoval po jeho boku aj bez historického mena. V zápale boja utŕžil do pravej holene ranu Árpího palicou. Árpí ho neudrél naschvál, veď platila dohoda, že sa šermujú len akože, ale Honzika noha bolela ešte mesiac. Odvtedy nemal Árpího rád.

– My pretekáme medzi sebou, Árpí môže plávať vedľa nás, – bránil cigánskeho chlapca Gabriel.

– A čo, keď vyhrá? – skríkoval Honza.

– Semmi! Nás zaujíma, kto bude prvý z nás troch, – vysvetlil Peter.

– Ako vás mám odštartovať? – spýtal sa Máriin otec.

– Poviete: pripraviť sa, k štartu, teď! – vysvetlil Honza.

– Dobre, tak ideme na to.

Všetci traja napäto hľadeli na pána Belaja.

– Pripraviť sa, k štartu, teď!

Skočili do vody a začali plávať. Bol to štýl podobný kraulu, ale hlava trčala nad hladinou. Zábery rúk boli krátke a plytké, nohy sa bez-

Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)

mocne ťahali za vlniacim sa telom. Levičania to nazývali psík, kutyakölyök.

Gabriel sa v duchu čudoval, že jeho kamaráti pristúpili na preteky v plávaní. Považoval sa za oveľa lepšieho plavca a prekvapilo ho, že oni si to neuvedomujú. Ale keď skočil do bazénu, bolo zrazu všetko inak. Voda mu kládla odpor ako nikdy predtým. Na sklonku dňa bola vyhriata slnkom. Bolo to, akoby plával v polievke, ktorá je čoraz hustejšia. Ale aj tak bol v polovici bazénu prvý. Honza aj Peter boli naľavo od neho a keď sa pozrel na tú stranu, nevidel žiaden pohyb ani spenúvajúcu vodu. Napravo kúsok vpredu sa vrtela tmavá hlava Árpího Fizika, ktorého zúrivo povzbudzovali nielen jeho bratia a sestry, ale aj bratrance zo Slatiny.

Zrazu pri jednom prudkom tempe vyšplechlo spod Gabrielovej ruky viac vody. Veľké kvapky mu vyfrkli do očí a otvorených úst. Vdychol ich. Rozkázal si, že nebude kašľať, ale po dvoch či troch tempách sa predsa len rozkuckal. No namiesto toho, aby vdychnutá voda z neho vyšla, vošla mu do pľúc ďalšia. Druhý okraj bazéna už nebol ďaleko. Gabrielovi zostávalo asi sedem metrov, jeho kamarátom o dva viac.

Gabriel cítil, že mu chýba kyslík. Zúrivo plieskal rukami. Nezáikal však väčšiu rýchlosť, ale znovu sa napil. Hrudník mal ťažký, voda vnútri ho nemilosrdne ťahala dolu. A bolelo to, akoby mu pľúca mali vybuchnúť. Tlak cítil v celom tele. Tisol mu oči von z jamiek, vrážal zvnútra do ušných bubienok, ktoré zrazu jasne vnímali víťazný rev bandy cigánskych detí. Árpí dosiahol cieľ. A Gabriel klesal kamsi dolu. Prišiel kamsi konca. Napadlo mu, že by sa mal modliť, ale z celej modlitby zostali už len dve slová. Bože, pomôž!

Mocnú ruku pána Belaja, ktorá ho chytila za vlasy a ťahala hore, už necítil.

Prvé, čo Gabriel uvidel, bol sivý betón pri bazéne, na ktorom bezvládne ležali jeho nohy. Telo a hlavu mal o čosi vyššie. Do brucha ho tlačilo hranaté mužské koleno. Dychčal ako pes. Začal vracat.

– No konečne, – začul niekde nad sebou hlas Máriinho otca.

Pani Belajová ho zabalila do deky, no aj tak mu bola zima. Pery mu zmordrali a zuby podchvíľou zacvakali.

Okolo postávalo plno ľudí. Dávali najrôznejšie rady, vysvetľovali priebeh celej udalosti. Mária na Gabriela preľakane vyvalovala oči. Peter a Honza sa tvárili, akoby všetko bola ich vina. Gabriel sa tak hanbil, že sotva dokázal Belajovcom poďakovať.

Nebolo síce jasné, kto vyhral, ale on celkom určite prehral. A videli to úplne všetci, aj Mária.

Chlapci sa mlčky obliekli a išli domov. Zdalo sa, že správa o udalosti na kúpalisku sa už rozšírila po celých Leviciach. Gabriel cítil zvedavé pohľady okoloidúcich. Jedna pani čosi hovorila svojmu dieťaťu a ukazovala pritom smerom k nemu.

Gabriel sa odpojil od Petra s Honzom a zabočil na Štefánikovo námestie. Oproti kráčal rabin. Skôr, než ho Gabriel stihol pozdraviť, povedal:

– Gabriel, vraj si sa topil?! No, nevyzeráš dobre. Vidno, že si pred chvíľou bojoval o život. Keď prídeš domov, hneď si ľahni. Nič nejedz, ale poriadne sa napi.

– Áno, – odvetil Gabriel poslušne a chcel ísť ďalej.

– Počkaj, ešte čosi, – zadržal ho rabin. – Dnes sa ťa dotkla smrť. Spomenul si si v tej chvíľi na Boha?

– Áno.

– Tak nezabudni naňho ani vtedy, keď už dotyk smrti nebude cítiť. Dnes ti Boh daroval život, ale zapamätaj si, že on tu je stále a my všetci sme umierajúci, ktorí ho potrebujú.

Gabriel zmätene pokýval hlavou a pomaly sa vliekol domov. Keď už držal kľučku, všimol si, že na dvere ktosi vyrýl nožom slová *Min-dent vissza*. Asi Gyula Harsányi z prízemia. Naposledy tento nápis čarbal kriedou na všetky dvere v Kalvínskom dvore okrem vlastných. Teraz ryl nožom. Gabrielovi napadlo, že už dávno Gyulu nezblil. Lenže o Harsányiovcach a ľuďoch, ktorí sa u nich stretávali, sa v poslednom čase hovorilo všeličo. S takými si treba dať pokoj.

(Dokončenie z 1. strany)

Keďže som vedela, že prevádzkovanie školy pred niekoľkými rokmi od obecnej samosprávy prevzala katolícka cirkev, poprosila som riaditeľku *Katolíckej základnej školy* v Kétsoproni, inak slovenčinárku *Elenú Spišjakovú*, aby mi porozprávala o zmenách, ktoré priniesla nová situácia pre školu. „*Deti aj učiteľia zostali na mieste*,“ vyzdvihla pani riaditeľka na úvod nášho rozhovoru. „*Zmena nastala v tom, že náboženská výchova sa stala v škole povinným predmetom, pričom u nás sa aj pôvodne vyučovala v rámci rozvrhu hodín. Tento fakt nespôsobil problémy, pre-*

Zimné čajové popoludnie v Kétsoproni

Slovenský sviatok s priateľmi

sa vyjadril za zvýšenie počtu hodín matematiky, maďarčiny a predmetov rozvíjajúcich zručnosť žiakov, tvoriacich dôležitú a dôraznú súčasť výučby. Celkový počet vyučovacích hodín vo všetkých ročníkoch o 10 percent prevyšuje povinný počet, preto ani pri splnení požiadaviek prevádzkovateľa nespôsobuje problémy zaradenie dvoch hodín slovenčiny do rozvrhu. Osobné podmienky výučby slovenčiny sú aj naďalej dobré, v

Horenka, teda na všetky formy pestovania slovenského povedomia, ktoré aj doteraz v škole existovali,“ dodala na záver pani riaditeľka. O vysokej úrovni výučby slovenčiny a úspešnom vytváraní vzťahu k jazyku predkov v škole ma krátko po našom rozhovore presvedčil krásne skomponovaný program detí, ktorý zostavila *Katarína Szászová*. Ešte pred ním však otvorila podujatie a vzácných hostí pozdravila predsedníčka

rom bohatý slovenský život v škole ožival striedavo na javisku a na premietacom plátne. Pomocou narátoriek *Shavny Leftwichovej* a *Viki Lipcseiovej* obecenstvo napr. spomínalo na čajový večierok spred roka, na ktorom vystúpili tanečníci s ľudovými tancami, šiestaci s Veselou abecedou a *Ludová hudba Svrčekovci* zo Šalgótarjána. Úspech modernej verzie Červenej čiapočky *Modrá čiapočka* v podaní dramatického krúžku, kto-

niela *Heviera Pudingový kráľ*. Po nej obsadili javisko opäť tanečníci. Predviedli slovenské ľudové tance, ktoré sa naučili pomocou pani učiteľky *Eriky Szatmárieovej* v letnom tanečnom tábore v Telekgerendáši. Citaristi sa predstavili obecenstvu kyticou ľudových piesní, ktorú sa naučili v gitarovom tábore. Siedmáci a ôsmáci si na slovenskom krúžku rozvíjajú slovnú zásobu, aby mohli zložiť štátnu skúšku. Spôsob precvičovania jazyka predstavili obecenstvu krátkou scénkou, kým piatáci a šiestaci zatancovali moderný tanec na pieseň *Otec Abrahám*. Na záver pripomenuli deti vianočné chvíle, program

tože 90 percent obyvateľov našej obce je katolíckeho vierovyznania a vieru aj praktizuje. Myslim si, že prechod bol bezproblémový.“ Na moju otázku vzťahujúcu sa na výučbu slovenského jazyka E. Spišjaková uviedla: „*Od tohto školského roka u nás slovenčinu vyučujeme dve hodiny týždenne, z čoho vyplýva, že oficiálne už nepatríme medzi národnostné školy. Počet detí, ktoré sa učia slovenčinu, sa nezmenil, teda približne 90 percent žiakov sa zúčastňuje na vyučovaní slovenského jazyka. Takisto pripravujeme deti aj na štátnu skúšku zo slovenského jazyka.*“ K zmene došlo z iniciatívy prevádzkovateľa, ktorý

škole pracujú štyri slovenčinárky, ktoré sa venujú deťom na vyučovacích hodinách a na popoludňajších zamestnaniach. Všetky štyri veľmi rady vyučujú slovenčinu, ku ktorej majú silný citový vzťah. Formou krúžku sa slovenčina vyučuje aj popoludní, v prípade vyšších ročníkov sú to až tri hodiny týždenne. Tieto zamestnania smerujú v prvom rade na prípravu na štátnu skúšku, pričom prvoradé je pestovanie vzťahu k slovenčine a tradiciám. „*Okrem toho vždy v novembri usporadúvajú projektový týždeň, v rámci ktorého kladú dôraz na slovenčinu, slovenské tradície a spoluprácu so speváckym zborom*

miestnej slovenskej samosprávy *Etelka Rybová*. Prezradila, že ročné zimné čajové popoludnie usporadúva slovenská samospráva už 15 rokov. Jej cieľom je, aby namiesto prác, akými boli napríklad páračky, ktoré v zimnom období vytvárali príležitosť na stretávanie sa, založili novú tradíciu. O tom, že nový sviatok sa v Kétsoproni ujal, svedčilo preplnené hľadisko, kde sedel aj starosta *Sándor Völgyi*, vedúci a pracovníci školy a ďalších miestnych inštitúcií. Po pani predsedníčke prevzali slovo *Dorka Dananjová* a *Klára Szászová*, ktoré uviedli moderný tanec ôsmakov. Bol to začiatok programu, v kto-

rý pôsobí pod vedením *Aniky Laurinczeovej*, si pripomenuli nahrávkou z prehliadky *Deti deťom* z relácie *Domovina*. Po modernom tanci siedmáčiek a ôsmáčiek – teraz už naživo – sa moderátorky po delili s divákmi o úspechy *Eriky Arszintyeovej* a *Gréty Szászovej*. Obidve úspešne absolvovali jazykovú skúšku stredného stupňa a Erika za svoju prácu zaslanú do súťaže Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku získala cenu Segeďínskej univerzity. Štvrtáčka *Renáta Tóthová* zarecitovala slovenskú ľudovú rozprávku *O kocúrovi a vrabcovi*, kým *Eva Petrovská* zabalila obecenstvo rozprávku *Da-*

pre dôchodcov a v škole: prváci prekvapili obecenstvo slovenskými novoročnými vinšmi a všetky deti zaspievali na javisku vianočnú pieseň. Slovenský ľudový spevácky zbor *Horenka*, ktorý spolu s gitarovou skupinou *Rosička* koncom januára získal mimoriadnu zlatú kvalifikáciu na súťaži *Rodná zem Békešská župa*, tento krát zaspieval svadobné piesne. Nuž a po tom všetkom ešte iba nasledoval hlavný aktér večera: čaj a domáce zákusky, ktoré mali takmer taký veľký úspech, ako bohatá tombola, ktorá závideniahodný sviatok Kétsoprončanov ukončila.

ZAZNAMENALA ALŽBETA RAČKOVÁ